

Përhapja e lajmeve të rreme dhe propaganda në Shqipëri gjatë pandemisë së Covid-19

Propaganda, dezinformimi dhe taktikat online që po minojnë demokracinë gjatë krizës së koronavirusit në Shqipëri.

Studimi i kryer në kuadër të projektit “Propaganda, dezinformimi dhe taktikat online që minojnë demokracinë” mbështetur nga **Canada Fund for Local Initiatives (CFI)**

Ky studim u përgatit nga **Valbona Bezati** gjatë vitit 2020.
Mendimet e shprehura dhe analiza nuk përfaqësojnë domosdoshmërisht qëndrimet e Institutit për Demokraci, Media dhe Kulturë (IDMC) dhe të donatorit.

Periudha e monitorimit: **Janar – Nëntor 2020**

Copyright © Instituti për Demokraci, Media dhe Kulturë (IDMC)

Instituti për Demokraci, Media dhe Kulturë (IDMC)

Adresa: Rr. Bardhok Biba

Hyrja A, Kati 11, Tiranë

Tel: +355 44521899

E-mail: office@idmc.al

www.idmc.al

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Gjatë kësaj krize globale, duket sikur lajmet e rreme po përhapen me po të njëjtën shpejtësi me virusin. Kjo është edhe arsyeja se përse ky punim kërkimor fokusohet në fenomenin e lajmeve të rreme për COVID-19, të cilat janë shkruar dhe publikuar në median online në Shqipëri gjatë periudhës janar-gusht 2020.

Aktualisht, audiencia shqiptare duket tejet e pështjelluar për shkak të informacionit që shpërndahet online çdo ditë, në një vend ku janë aktive 800 faqe lajmesh (2019) që prodhojnë informacione me tonelata për më pak se tre milionë banorë.

Fenomeni/sfida e përhapjeve të lajmeve të rreme për Covid-19 ka ndjeshmëri të veçantë për shkak të vetë rrezikut që këto artikuj sjellin për shëndetin e lexuesve. Më konkretisht, kemi parë rëndom se si këto artikuj që përmbajnë lajme të rreme japin sugjerime të tilla si: “përdorni filan mjekim”, “mos mbani maskë”, apo edhe “bëni filan vaksinë (të pacertifikuar)”. Të gjithë këta artikuj (por edhe të tjerë) mund të nxisin keqinformim dhe sjellje të rrezikshme për ata qytetarë që i besojnë.

Prandaj, ky studim synon të rrisë ndërgjegjësimin rreth sfidës që paraqesin këto lajme të rreme, veçanërisht gjatë krizave. Ndër objektivat e këtij punimi kërkimor mund të përmendim:

- matjen e përhapjes së lajmeve të rreme;
- vlerësimin e rreziqeve që sjell keqinformimi për demokracinë duke analizuar raste të reja;
- mbledhjen dhe reflektimin për perceptimin dhe përvojat e audiencave dhe gazetarëve lidhur me lajmet e rreme.

Për më tepër, ky punim kërkimor synon të depërtojë te dy audiencia kryesore: përkatësisht gazetarët dhe konsumatorët (lexuesit) e rinj.

Për sa i përket metodologjisë, punimi kërkimor bazohet në të dhënat e krijuara gjatë monitorimit afatgjatë të artikujve online të publikuar përgjatë një periudhe 8-mujore. Në këtë punim kanë luajtur rol thelbësor edhe të dhënat e mbledhura nga anketimi që përfshiu 150 individë, si dhe të dhënat e siguruar nga intervistat me gazetarët.

Fjalët kyçe: Lajme të rreme, keqinformim, propagandë, Shqipëri, media, COVID-19.

TABELA E PËRMBAJTJES

<i>Përmbledhje ekzekutive</i>	03
Tabela e përmbajtjes.....	04
1. Lajmet e rreme në median online.....	06
1.1 Hyrje	07
1.2. Media shqiptare dhe lajmet e rreme	08
1.3. Metodologjia e kërkimit.....	09
1.4. Monitorimi - Përhapja e lajmeve të rreme rreth COVID-19 në median shqiptare.....	10
1.4.1. Artikuj që sugjerojnë mosmbajtjen e maskës (68 artikuj)	12
1.4.2. Materialet e rreme: Pretendimi se policia spanjolle dhunon qytetarët që shkelin karantinën (14 artikuj).....	13
1.4.3. Kura ndaj COVID-19 përmban hudhër, limon, qepë, çaj etj. (94 artikuj)	14
1.4.4. Artikujt që pretendojnë se virusi nuk ekziston (114 artikuj).....	15
1.4.5. Artikujt që pretendojnë se shqiptarët, si popullsi me “gjene të mira”, janë imunë ndaj COVID-19 (60 artikuj)	16
1.4.6. Teoritë e konspiracionit (30 artikuj).....	17
1.4.7. Lajmet që pretendojnë se vaksina është zbuluar (45 artikuj).....	17
1.4.8. Copëza lajmesh që pretendojnë se: është gjetur ilaçi që kuron Covid-19 (86 artikuj)	18
1.4.9. Nenet që nënkuptojnë se Covid-19 lidhet me 5G-në (19 artikuj).....	19
1.4.10. Artikujt që pretendojnë se COVID-19 do të shënojë fillimin e Luftës së Tretë Botërore (11 artikuj)	20

1.4.11. Artikujt që pretendojnë se Covid-19 do të përdoret për të vënë në kontroll popullsinë (28 artikuj)	21
1.4.12. Artikujt që përmbajnë informacione çorientuese rreth efekteve të COVID-19 për duhanpirësit (21 artikuj)	22
1.4.13. Artikujt që pretendojnë se Covid-19 i infekton njerëzit në mënyrë selektive (21 artikuj) & artikujt që pretendojnë se COVID - 19 nuk është aspak i rrezikshëm (3 artikuj)	23
1.5. Rregullatori zyrtar i mediave për propagandën dhe sfidën e lajmeve të rreme	24
1.6. Përvoja dhe perceptimi i gazetarëve gjatë pandemisë së COVID-19.....	26
2. Anketim.....	27
2.1. Përfundimet bazuar në monitorim, intervista dhe anketim.....	31
3. Propaganda - Monopolizimi i COVID-19	32
3.1. Propaganda në median sociale: komunikimi politik-kuadri teorik	33
3.2. Rrjetet sociale të Edi Ramës - i vetmi burim zyrtar informacioni për COVID-19	34
3.3. Përfundime	35
Referenca.....	36
Figurat	39
Shtojcë	40
Anketimi i kryer	41
Intervista e gazetarëve - Pyetjet.....	43

1. Lajmet e rreme në median online

1.1 Hyrje

Ndonëse nuk janë risi për epokën digjitale, falë mediave online, lajmet e rreme dhe keqinformimi duket sikur kanë gjetur një hapësirë të re ku të përhapen dhe të tërheqin vëmendje, ndryshe nga mediat tradicionale.

Pikësëpari, ka shumë rëndësi që të fokusohemi te përkufizimi i lajmeve të rreme, pasi duhet të përpiqemi ta kuptojmë më mirë dhe më gjerë temën. Sipas Fjalorit Cambridge të Gjuhës Angleze, lajmet e rreme janë *histori të pavërteta që publikohen si lajme, përhapen në internet apo në media të tjera, dhe krijohen zakonisht për të ndikuar pikëpamjet politike apo në formë shakaje*.¹

Ndërkohë, në librin e titulluar “Navigating Fake News, Alternative Facts, and Misinformation in a Post-Truth World” (Të Lundrosh në Lajme të Rreme, Fakte Alternative dhe Keqinformim në një Botë të Pavërtetash”), Kimiz Dalkir dhe Rebecca Katz japin një tjetër përkufizim: *“Lajmet e rreme, të njohura edhe si lajme të pavlera, pseudolajme, fakte alternative, lajme të pavërteta, apo lajme mashtruese janë lajme që keqinformojnë apo mashtrojnë qëllimisht, të cilat përhapen përmes mediave tradicionale të lajmeve (medias së shtypur apo audiovizive) ose përmes mediave sociale online”*.²

Por përse lajmet e rreme konsiderohen si “temë e nxehtë” në një kohë kur bota po përballet me pandeminë globale?

Ç’është e vërteta, sipas kërkimeve të kohëve të fundit të kryera në SHBA, është fakt tashmë se keqinformimi dhe përhapja e lajmeve të rreme mund të shkaktojnë *efekte të dëmshme shoqërore*.³ Për më tepër, po t’i referohemi Michael Milleinon-it: *“Lajmet e rreme, si historitë e sajara ashtu edhe akuzat që lajmet e vërteta janë në fakte të pavërteta, mund të dëmtojnë individët dhe mbarë shoqërinë”*.⁴

Gjatë pandemisë së COVID-19, interesi i publikut të gjerë për të marrë informacione dhe përgjigje për shumë pyetje me të panjohura rreth “virusit të ri”, i shtyu kanalet mediatike në mbarë botën që të prodhonin volume të konsiderueshme informacionesh.

1 <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fake-news>

2 Dalkir, K., Katz R., 2020, “Navigating Fake News, Alternative Facts, and Misinformation in a Post-Truth World” (Të Lundrosh në Lajme të Rreme, Fakte Alternative dhe Keqinformim në një Botë të Pavërtetash”), Bot.1, IGI Global, Pensilvani, SHBA, f. 118.

3 Shu, K., Wang, S., Lee, D. dhe Liu, H., 2020. Disinformation, Misinformation, And Fake News in Social Media (“Dezinformimi, Keqinformimi dhe Lajmet e Rreme në Mediat Sociale”), . Bot. 1 Cham: Springer, f.1.

4 Miller, M, 2019. Fake News: Separating Truth from Fiction (“Lajmet e Rreme: Të Ndash të Vërtetën nga Trillimi”). Bot. 1 Minneapolis: Century books, f.25.

Sipas studiuesit të mediave dhe lektorit Nolan Higdon, kriza e pandemisë është rënduar më tej nga lajmet e rreme që mohojnë ekzistencën e virusit, promovojnë kura të rreme dhe hedhin teori konspiracioni për origjinën e tij⁵. Kjo do të thotë se, pjesa më e madhe e informacioneve që kanë kohë që qarkullojnë dhe janë etiketuar si lajme të rreme, po përpiqet t'i ngatërrojë audiencat në gjithë botën. Me po të njëjtën frymë, lajmet e rreme janë përhapur masivisht edhe në rajonin e Ballkanit, përfshi edhe Shqipërinë.

1.2. Media shqiptare dhe lajmet e rreme

Jo shumë kohë më parë, lajmet e rreme u kthyen në temë kryesore diskutimi në Shqipëri, kur një tërmet me magnitudë 6.4 goditi vendin me 26 nëntor 2019. Kjo ngjarje fatkeqe u shoqërua me lajme të rreme të panumërta që morën dhenë pas tërmetit. Këto artikuj paralajmëruan se vendi do të goditej shumë shpejt nga një tjetër tërmet me magnitudë 6. Ky informacion bëri bujë në mediat online dhe i nxori shqiptarët jashtë shtëpive në mes të natës, duke ngjallur panik në mbarë vendin.⁶

Kjo ngjarje tragjike vuri në lëvizje Kuvendin e Shqipërisë, i cili, me propozim të qeverisë, në dhjetor të 2019-s, u përpoq të miratonte paketën ligjore polemizuese anti-shpifje. Megjithatë, kritikët thanë se kjo paketë ligjore i jepte më tepër pushtet seç duhej rregullatorit kombëtar të mediave.

Siç u përmend edhe më lart, në Shqipëri janë aktive më tepër se 800 faqe lajmesh, të cilat publikojnë çdo ditë një numër mjaft të madh artikujsh. Shumica prej tyre kopjojnë shabllon nga njëri-tjetri, tipike e stilit tabloid me tituj dredharakë dhe çorientues, dhe siç do të shpjegohet në vijim të këtij punimi, pjesa më e madhe e këtyre faqeve ka publikuar një numër të konsiderueshëm lajmesh të rreme. Keqinformimi dhe lajmet e rreme e kanë dëmтуar rëndë reputacionin e mediave dhe gazetarëve.⁷ Një studim i kryer për IDMC-në në vitin 2019 nga studiuesi dhe gazetari Erblin Vukaj, provoi se mediat online në Shqipëri kanë prirjen të ripublikojnë përmbajtje që i marrin nga mediat e tjera, pa kontrolluar më parë burimin. Sipas Vukajt, ndodh shpesh që lajmet të hiperbolizohen, të nxirren nga konteksti, apo t'i jepet një ngjyrim emocional sensacional për të shtuar numrin e klikimeve.⁸

5 Higdon.N, 2020. The Anatomy of Fake News: A Critical News Literacy Education ("Anatomia e Lajmeve të Rreme: Edukimi Kritik për Alfabetizmin e Lajmeve"). Bot. 1 Oakland, Shtypi i Universitetit të Kalifornisë, f. 158

6 <https://www.seattletimes.com/nation-world/nation/post-quake-fake-news-drives-albanians-outdoors/>

7 <https://idmc.al/assets/idmc-studim-liria-e-shprehjes-nen-kercenim.pdf>

8 <https://idmc.al/assets/idmc-studim-liria-e-shprehjes-nen-kercenim.pdf>

Gjatë krizave, si kriza e tërmetit apo e pandemisë globale të COVID-19, përhapja e lajmeve të rreme arriti nivelet më të larta për shkak të panikut dhe vrullimës së shoqërisë për të marrë informacione urgjente.

Gjatë një interviste për Euronews Albania në prill të 2020-s, Dr. Jonila Godole, studiuese e mediave dhe drejtoreshë e Institutit për Demokraci, Media dhe Kulturë (IDMC), shpjegoi se **pandemia e ka vendosur median shqiptare përballë një sfide reale dhe vështirësive të konsiderueshme për sa i përket raportimit profesionist, për shkak të centralizimit të informacionit nga qeveria.**⁹ Edhe gazetarja e exit.al Alice Elizabeth Taylor, përdor po të njëjtën vijë logjike në analizën që i bën temës së COVID-19 dhe mbulimit mediatik: “Në Shqipëri, situata është edhe më e ndërlikuar, pasi është shumë e vështirë të marrësh përgjigje dhe informacione drejtpërdrejt nga qeveria, ndaj gazetarët përdorin si mjete daljet e drejtpërdrejta të Kryeministrit në Facebook, konferencat për shtyp të mbyllura ndaj gazetarëve dhe faqet e internetit apo platformat e mediave sociale të cilat nuk përditësohen në kohë reale.”¹⁰

1.3. Metodologjia e kërkimit

Për të pasur një tablo sa më të plotë rreth përhapjes së lajmeve të rreme gjatë pandemisë së koronavirusit në Shqipëri, janë mbledhur këto të dhëna parësore dhe dytësore:

- Së pari, të dhënat parësore u prodhuan përmes **monitorimit të faqeve të lajmeve online në Shqipëri** dhe më pas u krijua baza e të dhënave, e cila përmbante çdo artikull me informacion të rremë apo çorientues.
- Së dyti, **janë kryer pesëmbëdhjetë intervista të thelluara me gazetarë shqiptarë** që kanë raportuar gjatë pandemisë së COVID-19, të cilat kanë shërbyer si burim thelbësor për këtë punim kërkimor.
- Së treti, të dhënat parësore të mbledhura nga **150 anketimet e zhvilluara me qytetarët shqiptarë** do t'i japin këtij punimi informacionin e duhur lidhur me efektin që kanë pasur lajmet e rreme te audiencat.

9 <https://euronews.al/al/aktualitet/2020/05/07/media-ne-kohen-e-pandemise-jonila-godole-si-ne-fushata-elektorale-gazetarët-u-furnizuan-me-material-te-gatshem-nga-pushteti>

10 <https://exit.al/en/2020/03/18/how-to-avoid-misinformation-during-the-coronavirus-pandemic/>

1.4. Monitorimi - Përhapja e lajmeve të rreme rreth COVID-19 në median shqiptare

---

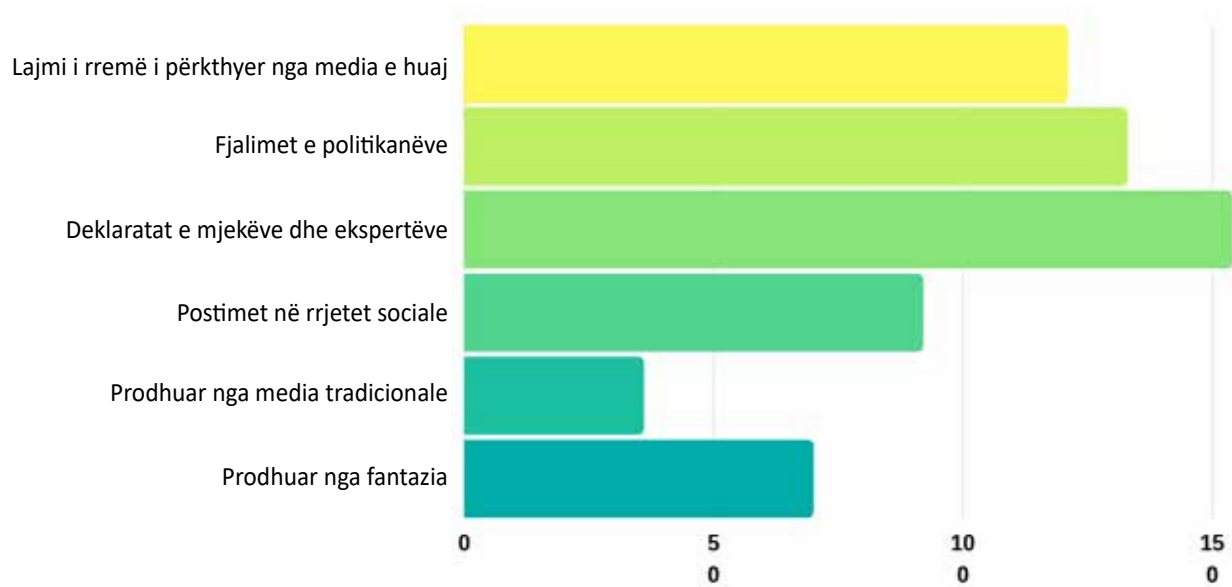
Ky monitorim ka përfshirë kanalet mediatike online në Shqipëri. Procesi u përqendrua kryesisht në periudhën janar-gusht 2020. Në Google janë kërkuar më së shumti këto fjalë kyçe: “Covid-19 në Shqipëri”; “koronavirusi në Shqipëri”; “COVID – 19 lajmet në Shqipëri”; “kura e koronavirusit”; “vaksina e koronavirusit”; “përditësimet për koronavirusin” dhe “udhëzimet zyrtare për koronavirusin” (të gjitha të kërkuara në gjuhën shqipe).

Pas kontrollit, leximit dhe mbledhjes së rezultateve të Google-it për çdo fjalë kyçe të kërkuar gjatë këtyre tetë muajve të fundit, u arrit në përfundimin se 138 kanale të ndryshme mediatike online në Shqipëri kishin publikuar **613 artikuj që përmbanin lajme të rreme dhe informacion çorientues**.

Procesi i monitorimit synonte kryesisht të kuptonte normën e përhapjes së lajmeve të rreme. Për më tepër, ai ofroi edhe panoramën e plotë të burimeve që publikonin lajme të rreme. Të gjitha të dhënat e mbledhura gjatë procesit të monitorimit shërbejnë si bazë për analizën e rreziqeve që vijnë nga përhapja e lajmeve të rreme.

Në këto kushte, bazuar në dy elemente, përkatësisht në **burim** dhe **strukturë**, artikujt e lajmeve të rreme mund të kategorizohen si vijon:

1. Lajme të rreme të përkthyer nga kanale mediatike ndërkombëtare (121 artikuj)
2. Lajme të rreme bazuar në deklaratat e politikanëve (133 artikuj)
3. Lajme të rreme bazuar në deklaratat e mjekëve dhe ekspertëve 9154 artikuj)
4. Lajme të rreme bazuar në postimet në mediat sociale (92 artikuj)
5. Lajme të rreme bazuar në kanalet mediatike tradicionale (36 artikuj)
6. Lajme të rreme bazuar në fantazinë e autorit apo në burime të pidentifikuara (70 artikuj)

Figura 1 Grafik - Kategoritë e lajmeve të rreme sipas burimeve

Duhet vërejtur se monitorimi zbuloi se, nga të gjithë artikujt e botuar për periudhën janar-gusht 2020 nga media online në Shqipëri, **54%** prej tyre nuk kishin emër autori, **37%** kishin vetëm nistoret e autorit, dhe vetëm **9%** e kishin bërë të ditur emrin e autorit në krye të postimit. Mosidentifikimi i autorit të artikullit e mbron këtë të fundit nga përgjegjësia e publikimit të lajmit të rremë.

Nga ana tjetër, duke marrë parasysh përmbajtjen dhe temën, artikujt mund t'i ndajmë në 14 tema të ndryshme.

1.4.1. Artikuj që sugjerojnë mosmbajtjen e maskës (68 artikuj)

Figura 2 Koleksion fotografish ekrani të portaleve që sugjerojnë

Në mars të 2020-s, mediat online në Shqipëri kanë çorientuar në mënyrë të përsëritur audiencën duke sugjeruar mosmbajtjen e maskës pasi ishte e dëmshme. Mediat shqiptare citonin opinionin e Kryeministrit të Shqipërisë Z. Edi Rama dhe mjekëve apo studiuesve të tjerë ndërkombëtarë, duke vënë tituj të fryrë që sugjeronin se blerja e maskave ishte shpërdorim parash.

Megjithatë, siç doli më vonë, kjo deklaratë nuk ishte vërtetuar shkencërisht dhe mbajtja e maskës në Shqipëri u bë e detyrueshme me ligj më 15 tetor 2020.¹¹

U përdorën tituj të tillë si: "Virusi është komplet, maskat janë të dëmshme, mos iu bindni sistemit të mashtrimit"¹²; Rama: "Hiqini maskat, nuk ju mbrojnë, por ju dëmtojnë"¹³; "Mos harxhoni para me maska", Rama i bën thirrje qytetarëve: "Koronavirusi nuk është fundi i botës"¹⁴ "Shkencëtari: COVID-19 është komplet, maskat janë të rrezikshme!"¹⁵, që jo vetëm që kanë bërë bujë në rrjetet sociale, por i kanë keqinformuar shqiptarët dhe kanë nxitur tërthorazi përhapjen e pandemisë.

11 <https://tvklan.al/nga-sot-maskat-me-detyrim-edhe-jashte-gjoke-per-shkelesit/>

12 <https://balkansnews.net/shkencetarja-judy-mikovits-trondit-boten-virusi-eshte-komplot-maskat-jane-te-rrezikshme-mos-ju-bindni-sistemit-te-mashtrimit/>

13 <https://www.alb365.al/vi/2020/03/18/rama-hiqini-maskat-nuk-ju-mbrojne-por-ju-demtojne/>

14 <https://bulqiza.info/2020/03/02/mos-harxhoni-leke-kot-rama-thirrje-qytetareve-te-mos-blejne-me-maskaa/>

15 <https://meganews.al/2020/05/12/shkencetarja-covid-19-eshte-komplot-maskat-jane-te-rrezikshme/>

1.4.2. Materialet e rreme: Pretendimi se policia spanjolle dhuron qytetarët që shkelin karantinën (14 artikuj)

Figura 3 Koleksion fotografish ekrani të artikujve që pretendojnë se policia spanjolle dhuron qytetarët që shkelin karantinën

Ky lajm i rremë u postua fillimisht nga Kryeministri i Shqipërisë Edi Rama dhe më pas videoja u nda, u citua dhe u përhap masivisht në mediat lokale.

Figura 4 Fotografi ekrani, postimi në Facebook i Edi Ramës

Në fillim të karantinës në Shqipëri, në mars, Edi Rama postoi një video përmes së cilës synonte të tregonte se si policia spanjolle po dhunonte qytetarët “që nuk respektonin karantinën e COVID-19”. Në të vërtetë, videoja që ai kishte postuar ishte shkëputur nga protestat kundër qeverisë në Algjeri.

“Këtë video nga Spanja, ku dje vdiq një njeri çdo katër minuta, po e postoj për të gjithë ata që do të shkojnë të bëjnë pazar nga e hëna e deri në fund të luftës!

O një nga një, në radhë si ushtarë dhe me durim e në distancë nga njëri – tjetri të mbarojnë të gjithë punë me radhë, pa vrarë njerëz majtas – djathtas, o pastaj me vrap e pa bërë dot as pazar.

Zgjidhni e merrni, se forcat e rendit e kanë ndarë mendjen top dhe kanë përgjegjësinë historike të reagojnë pa asnjë tolerancë.” - ishte ky postimi i Ramës që shoqëronte videon e publikuar në faqen e tij të Facebook-ut.

Videoja e Ramës nxiti një sërë reagimesh, përfshi edhe atë të Ambasadorit të Spanjës në Shqipëri dhe programit televiziv italian 'Le Iene.' Ambasadori Spanjoll komentoi në postimin e Kryeministrit duke thënë se ato pamje nuk kishin lidhje fare me Spanjën.

Videoja dhe postimi që synonin të justifikonin dhunën policore dhe të mbillnin frikë masive erdhi nga po ai Kryeministër që kishte thënë vazhdimisht: **“Lajmet e rreme janë më të rrezikshme edhe se vetë pandemia e koronavirusit”**¹⁶.

1.4.3. Kura ndaj COVID-19 përmban hudhër, limon, qepë, çaj etj. (94 artikuj)

Në mediat shqiptare janë publikuar 94 artikuj që sugjerojnë kura të ndryshme ndaj COVID-19, ku përfshihet hudhra, limoni, alkooli apo kanabisi. Disa prej këtyre artikujve kanë pasur tituj të tillë si: *“Gjetja e çuditshme e shkencëtarëve kanadezë: Kanabisi kuron dhe parandalon koronavirusin”*¹⁷ *“Kjo mund të kurojë COVID 19”, ish-deputeti publikon recetën izraelite: Kjo mund të eliminojë virusin*¹⁸; *“Si ta kurojmë virusin me trajtime bimore”, mjeku alternativ dr. Ylli Merja thotë: Nga masazhi me raki te ponçi në kushte shtëpiake*¹⁹.

Figura 5 Fotografi ekrani të artikujve që lidhen me shërimin alternativ të Covid-19

Duhet të theksojmë se 48% e këtyre kurave u bënë fillimisht publike dhe u sugjeruan nga politikanët vendas (si Monika Kryemadhi, Eduart Ndocaj etj.) dhe më pas u ndanë nga media të ndryshme. 34% e sugjerimeve të kurave vinin nga mjekët alternativë, prej të cilave 18% ishin përkthime të artikujve ndërkombëtarë.

16 <https://euronews.al/al/vendi/2020/02/23/kryeministri-rama-mos-bini-pre-e-lajmeve-false-per-coronavirus>

17 <https://meteoballkan.com/gjetja-e-cuditshme-e-shkencetareve-kanadeze-kanabisi-e-sheron-dhe-parandalon-koronavirusin/>

18 <https://www.faxweb.al/arrin-te-kuroje-covid-19-ish-deputeti-publikon-receten-izraelite-mund-ta-eliminuje-virusin/>

19 <https://www.shkodraweb.com/si-te-kurojme-virusin-me-trajtime-bimore-flet-mjeku-popullor-ylli-merja-nga-masazhi-me-raki-tek-ponci-ne-kushte-shtepiake/>

1.4.4. Artikujt që pretendojnë se virusi nuk ekziston (114 artikuj)

Nga fundi i shkurtit deri në fillim të marsit janë botuar plot 114 artikuj që pretendonin se COVID-19 ishte mashtrim. Edhe disa figura publike në Shqipëri iu bashkuan komplotit se COVID-19 nuk ekziston. Disa prej artikujve që bënë bujë ishin: “Aktorja shqiptare: “Covid-19 është një mashtrim i madh për të përhapur panik²⁰”; “Koronavirusi është eksperiment social që synon integrim në botën digjitale”²¹”; “Kryemadhi habit me deklaratën e saj: Mos e besoni, koronavirusi është mashtrim²²”.

Figura 6 Koleksion fotografish ekrani - Artikujt që pretendojnë se virusi nuk ekziston

Këto thashetheme u hodhën poshtë brenda një periudhe relativisht të shkurtër, me rritjen e numrit të infektimeve në vend.

20 <https://www.gazetaexpress.com/aktorja-shqiptare-covid-19-eshte-mashtrim-i-madh-per-te-perhapur-panik/>
21 <https://www.gazetaere.com/koronavirusi-eshte-eksperiment-social-i-trilluar-per-integrim-ne-boten-digjitale/>
22 <https://in7.tv/2020/04/24/kryemadhi-habit-me-deklaraten-mos-e-besoni-koronavirusi-eshte-mashtrim/>

1.4.5. Artikujt që pretendojnë se shqiptarët, si popullsi me “gjene të mira”, janë imunë ndaj COVID-19 (60 artikuj)

Figura 7 Koleksion fotografish ekrani: Artikujt që pretendojnë se shqiptarët janë imunë ndaj Covid-19

Një prej çështjeve më të zjarra në median e shtypur dhe atë online, si dhe në televizion, ishte pretendimi (lajmi i rremë) se shqiptarët ishin imunë ndaj virusit. Ky lajm u frymëzua nga fakti se në Shqipëri nuk u raportua për infektim zyrtarë deri në mes të marsit. Disa prej titujve të fryrë ishin: “Shqiptarët kanë imunitet të fortë ndaj koronavirusit²³”; “Sazan Guri: Ne shqiptarët kemi gjakun blu faraonik ndaj do ta kalojmë lehtë koronavirusin²⁴”.

Kryetarja e LSI-së (Lëvizjes Socialiste për Integrim), Monika Kryemadhi, është një prej figurave publike që ka dhënë shumë shpesh deklarata për këtë temë. Ajo sugjeroi se shqiptarët ishin imunë ndaj COVID-19 për shkak të regjimit ushqimor, që doli të ishte lajm i rremë. “Është ndryshe të hash karbohidrate si në Lombardi. Është ndryshe si ne shqiptarët që hamë mish, pime raki e hudhra gjithë ditën” tha Kryemadhi.²⁵ Ky pretendim doli të ishte i rremë, pasi u pasua nga një numër mjaft i madh infektimesh në vend.

Figura 8 Fotografi ekrani i lajmit të publikuar nga Shqiptaria.com, 8 qershor 2020

23 <https://zgjuhshqiptar.com.al/2020/03/08/shqiptaret-kane-imunitet-te-forte-ndaj-koronavirusit/>

24 <https://bulevardionline.com/2020/04/07/sazan-guri-ne-shqiptaret-kemi-gjak-blu-faraonik-ndaj-do-ta-kalojme-lehte-koronavirusin/>

25 <https://medialine.al/kryemadhi-behet-doktoreshe-ja-pse-italianet-nuk-kan-imunitet/>

1.4.6. Teoritë e konspiracionit (30 artikuj)

Në mënyrë të ngjashme, krahas të gjitha lajmeve të rreme të publikuara në nivel ndërkombëtar, në Shqipëri u diskutuan dhe u publikuan shumë teori konspiracioni për COVID-19. Shumica prej tyre ishin përkthime të dobëta nga mediat anglo-saksone.

Më poshtë po paraqesim listën e tre kryeartikujve kryesorë të cilat kanë bërë bujë në rrjetet sociale:

“Një tjetër teori: Virusi doli nga një laborator në Vuhan²⁶, “Shtohen zërat për konspiracion, shkencëtarët: Koronavirusi doli nga një laborator në Vuhan”²⁷ Teori konspiracioni: Koronavirusi është i kurdisur, vaksinat do të jenë mikroçip në trupin e njeriut²⁸”

Figura 9 3 kryeartikujt kryesorë lidhur me teoritë e konspiracionit në Shqipëri

1.4.7. Lajmet që pretendojnë se vaksina është zbuluar (45 artikuj)

Testimet për vaksinën sapo kishin filluar kur në Shqipëri dolën thashethemet se ishte zbuluar vaksina kundër COVID-19. Në fillim, lajmet e rreme pretenduan se vaksina ishte gjetur në Itali, më pas se ishte zbuluar në Spanjë, dhe në fund u fol për sukses në Britani, Izrael, SHBA; madje u përfol edhe si “histori suksesi” e japonezëve. Artikujt e hiperbolizuar shkruanin: “Shkencëtarët australiane thonë se kanë gjetur vaksinën që neutralizon COVID-19²⁹”; “Vaksina e koronavirusit zbulohet në Holandë³⁰”; “Lajm fantastik: Në Londër zbulohet vaksina kundër koronavirusit³¹”; “Lajm i mirë nga shkencëtarët izraelitë: Vaksina kundër

26 <https://www.albinfo.ch/teoria-tjeter-virusi-nisi-nga-laboratori-ne-wuhan/>

27 <https://gotanews.tv/shtohen-zerat-per-konspiracion-shkencetar-et-koronavirusi-doli-nga-nje-laborator-ne-wuhan/>

28 <https://argjirolajm.net/teoria-konspirative-koronavirusi-eshte-i-kurdisur-vaksinat-do-jene-microchip-ne-trupin-e-njeriut/>

29 <https://ballkani.info/shkencetar-et-australiane-thone-se-e-kane-zbuluar-vaksinene-ge-e-neutralizon-covid-19/>

30 <https://alb-spirit.com/2020/03/15/vaksina-per-koronavirusin-zbulohet-ne-holande/>

31 <https://gazetaevropa.com/lajm-fantastik-ne-londer-zbulohet-vaksina-kunder-koronavirusit/>

Figura 10 Fotografi ekrani të artikujve që pretendonin se: Vaksina është gjetur

koronavirusit do të jetë gati brenda disa javësh³²"; "E gjithë bota merr lajmin e mirë. Mjekët në Spanjë zbulojnë vaksinën që kuron koronavirusin³³". Edhe pas disa muajsh, deri në nëntor të 2020-s, ende nuk kishte asnjë konfirmim zyrtar nga asnjë vend në botë për gjetjen e vaksinës.

1.4.8. Copëza lajmesh që pretendojnë se: është gjetur ilaçi që kuron Covid-19 (86 artikuj)

Njësoj si me rastin e vaksinës, mediat online në Shqipëri publikuan një sërë artikujsh ku pretendohet se ishte gjetur ilaçi që kuronte COVID-19. Sërish, këto artikuj ia atribuonin suksesin e zbulimit të këtij ilaçi vendeve të ndryshme. Artikujt më të shpeshtë ishin: "Shkencëtarët në Spanjë zbulojnë medikamentin që kuron koronavirusin³⁴";

Figura 11 Koleksion fotografish ekrani - Zbulohet ilaçi që kuron Covid-19

32 <https://www.izraelisot.com/2020/03/13/lajm-i-mire-nga-shkencetaret-izraelite-vaksina-kunder-koronavirusit-brenda-disa-javesh-do-te-jete-gati/>

33 <https://shijejete.com/e-gjithe-bota-merre-nje-lajm-te-mire-mjeket-ne-spanje-zbulojne-vaksinene-qe-sheron-koronavirusin/>

34 <https://berati.tv/shkencetaret-ne-spanje-zbulojne-medikamentin-qe-sheron-koronavirusin/>

“Mjeku turk pretendon se ka zbuluar ilaçin që kuron koronavirusin për 72 orë³⁵”;
“Ekspertët kinezë zbulojnë se ky ilaç japonez shëron njerëzit nga koronavirusi³⁶”;
“Në Itali nis shpërndarja falas e ilaçit që shëron koronavirusin³⁷”

Ka kaluar një vit pas deklarimit të përhapjes së COVID-19 në vende të ndryshme të botës dhe ende nuk është konfirmuar ndonjë kurë zyrtare për COVID-19.

1.4.9. Nenet që nënkuptojnë se Covid-19 lidhet me 5G-në (19 artikuj)

Figura 12 Fotografi ekrani të artikujve që nënkuptojnë se Covid-19 lidhet me 5G-në

Artikujt e lajmeve të rreme në Shqipëri lidhur me 5G-në erdhën fillimisht si përkthime të artikujve të publikuar nga mediat ndërkombëtare dhe më pas u mbështetën dhe u shpërndanë nga një sërë figurash publike, të cilët guxuan të thoshin: *Del studimi/ 5G shkakton kancer dhe sëmundje gjaku lidhja me COVID-19³⁸*.

35 <http://kohanews.online/mjeku-turk-pretendon-se-ka-zbuluar-ilacin-qe-sheron-koronavirusin-per-72-ore/>

36 <https://oranews.tv/article/ekspertet-kineze-zbulojne-se-ky-ilac-japonez-sheron-njerezit-nga-koronavirusi>

37 <https://gazetaevropa.com/ne-itali-nis-shperndarja-falas-e-ilagit-qe-sheron-koronavirusin/>

38 <https://www.shqip.media/2020/04/24/studimi-5g-shkakton-kancer-dhe-semundje-ne-gjak-lidhja-me-covid-19/>

1.4.10. Artikujt që pretendojnë se COVID-19 do të shënojë fillimin e Luftës së Tretë Botërore (11 artikuj)

Një tjetër temë mjaft e përhapur në median shqiptare ishin teoritë e konspiracionit që pretendonin se COVID-19 ishte hedhur për të shkaktuar Luftën e Tretë Botërore. Ky lajm i remë u shoqërua me një sërë komentesh negative nga audienca në rrjetet sociale. Këto artikuj u kopjuan shabllon nga disa kanale mediatike, me artikuj të ngjashëm si: “Koronavirusi, Cako: Është Luftë e Tretë Botërore. Do të vendoset një rend i ri botëror³⁹”; “Konspiracion/ ‘Koronavirusi, pjesë e Luftës së Tretë Botërore! Globi do të ketë një Bankë, një monedhë dhe një...⁴⁰”; “Koronavirusi është pjesë e Luftës së Tretë Botërore, globi do të ketë një rend të ri botëror”⁴¹.

Figura 13 Fotografi ekrani të artikujve që pretendojnë se Covid-19 do të shënojë fillimin e Luftës së Tretë Botërore

39 <https://360grade.al/361474/360-grade-koronavirusi-cako-eshte-lufte-e-3-boterore-do-te-vendoset-nje-rend-i-ri-boteror/>

40 <https://gazetaatdheu.com/konspiracioni-koronavirusi-pjese-e-luftes-se-trete-globi-do-kete-nje-banke-nje-monedhe-dhe-nje/>

41 <https://www.infoelbasani.com/koronavirusi-eshte-pjese-e-luftes-se-trete-boterore-globi-do-kete-nje-rend-te-ri/>

1.4.11. Artikujt që pretendojnë se Covid-19 do të përdoret për të vënë në kontroll popullsinë (28 artikuj)

Në median online janë publikuar 28 artikuj të cilat kanë keqinformuar publikun pa pasur asnjë referencë konkrete, duke thënë se pandemia është krijuar për të krijuar një sistem të ri të vënies në kontroll të popullsisë. Titujt e disa prej artikujve ishin: “Befason ish-kampioni i tenisit: Koronavirusi është mashtrim, duan të na fusin mikroçipa në trup⁴²”; COVID-19 po përdoret për të kontrolluar njerëzit⁴³”.

Figura 14 Fotografi ekrani të artikujve që pretendojnë se Covid-19 po përdoret për të kontrolluar popullsinë

42 <https://insporti.com/befason-ish-kampioni-i-tenisit-koronavirusi-eshte-mashtrim-duan-te-na-fusin-mikrocipa-ne-trup/>

43 <https://www.gazeta-shqip.com/2020/05/23/hipokrati-deklarata-e-for-te-e-hetem-ramadanit-covid-19-u-perdor-per-te-kontrolluar-njerezit/>

1.4.12. Artikujt që përmbajnë informacione çorientuese rreth efekteve të COVID-19 për duhanpirësit (21 artikuj)

Një tjetër diskutim (lajm i rremë) në media që u diskutua pareshtur ishte raporti midis duhanpirjes dhe COVID-19. Disa artikuj shpreheshin se duhanpirësit kishin ose avantazhe, ose disavantazhe lidhur me COVID-19, të cilat dolën të gjitha lajme të rreme.

Më poshtë po paraqesim artikujt që japin një ide më të qartë rreth këtij pëstjellimi:

- “STUDIMI / Duhanpirja ul rrezikun e koronavirusit, por shkakton rreziqe të tjera shëndetësore⁴⁴”
- “Duhanpirësit njerëzit e rrezikuar nga koronavirusi⁴⁵”

Figura 15 Fotografi ekrani të artikujve që përmbajnë informacion çorientues rreth efekteve të COVID-19 te duhanpirësit

⁴⁴ <https://abcnews.al/studimi-francez-duhanpirja-ul-rrezikun-nga-koronavirusi-por-shkakton-rreziqe-te-tjera-shendetesore/>

⁴⁵ <http://tv1-channel.tv/2020/03/09/duhanpiresit-njerezit-te-rrezikuar-nga-koronavirusi/>

1.4.13. Artikujt që pretendojnë se Covid-19 i infektion njerëzit në mënyrë selektive (21 artikuj) & artikujt që pretendojnë se COVID - 19 nuk është aspak i rrezikshëm (3 artikuj)

Articles claiming that Covid-19 infects people selectively

Figura 16 Shembuj të artikujve që pretendojnë se COVID-19 i infektion njerëzit në mënyrë selektive

Dy kategoritë e fundit, që janë edhe ato më pak të përhapurat (lidhen me kategoritë e cituara më lart) janë artikujt që pretendonin se COVID-19 i infektonte njerëzit në mënyrë selektive (Teoria e ish-guvernatorit të Meksikës: Koronavirusi nuk i prek n të varfërit⁴⁶) dhe artikuj utopikë që pretendonin se virusi nuk ekziston fare.

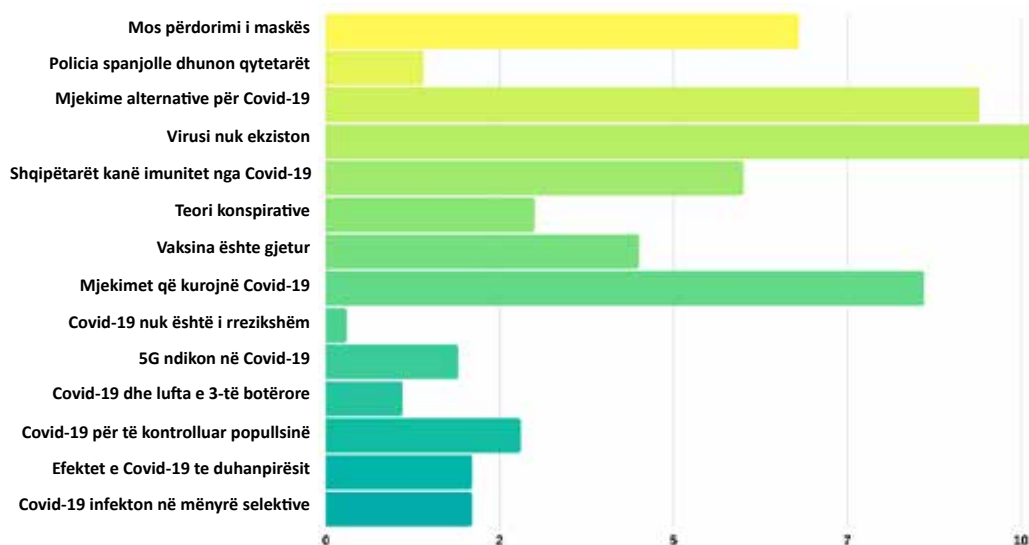
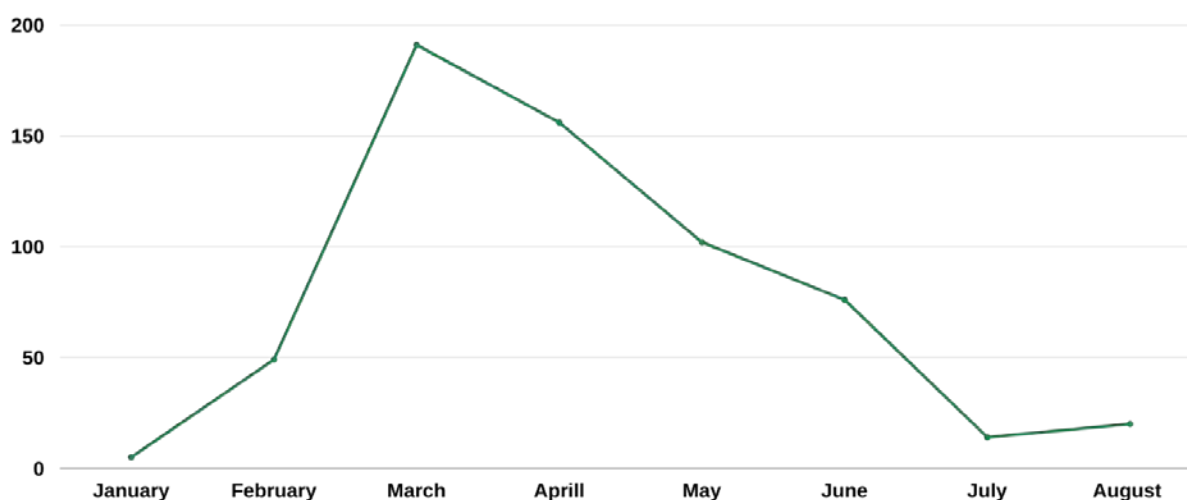

Figura 17 Grafik- Kategoritë e lajmeve të rreme sipas përmbajtjes

46

<https://opinion.al/teoria-e-guverantorit-ne-meksike-koronavirusi-nuk-prek-te-varferit/>

Nga pikëpamja kohore, përgjatë periudhës tetë mujore, **marsi** ishte muaji që shënoi pikun e përhapjes së lajmeve të rreme në rrjet.

Figura 18 Norma e publikimit të lajmeve të rreme mbi baza mujore

Sipas Dr. Jonida Godole, sfida e pandemisë na tregoi se modeli klasik i gazetarisë prej “rojtari” po e humbet funksionin. Pandemia e paprecedentë po zbulon aftësinë e vërtetë të gazetarëve për sa i përket organizimit të ligjërimit demokratik, duke reflektuar përtej propagandës dhe “lodrave” politike të qeverisë në pushtet. Media dhe gazetarët u justifikuan me faktin se qasja e tyre në informacion zyrtar dhe burime të tjera ishte e kufizuar dhe se kjo gjë cenonte cilësinë e raportimit.⁴⁷

1.5. Rregullatori zyrtar i mediave për propagandën dhe sfidën e lajmeve të rreme

Pavarësisht procesit të monitorimit që (erdhi si përgjigje zyrtare e studimit të kryer më datë 3 gusht) vërtetoi se në median shqiptare ishin publikuar mbi **600 lajme të rreme**, Autoriteti Shqiptar i Mediave Audiozive (AMA) pretendoi se nuk kishte gjetur/vënë re ndonjë lajm të rremë gjatë monitorimit ditor lidhur me pandeminë.⁴⁸

AMA pretendoi edhe se i kishte bërë shpeshherë thirrje publike mediave që të tregonin kujdes lidhur me lajmet që publikonin për COVID-19. (Më konkretisht, më poshtë po shkëputim një pjesë të përgjigjes së AMA-s: *Shqyrtimi dhe vlerësimi*

⁴⁷ Çfarë duhet të vendos si burim?

⁴⁸ Përgjigja zyrtare që erdhi me email nga AMA më datë 28 korrik 2020

i përmbajtjeve të transmetuara realizohet në bazë të ankesave që mbërrijnë në AMA nga subjekte apo individë, por edhe nga monitorimet që realizohen për operatorë të ndryshëm. Gjatë periudhës për të cilën ju jeni e interesuar raste të identifikimit të lajmeve të rreme.

Në periudhën e pandemisë, krahas monitorimit të përmbajtjes së transmetuar, AMA ka pasur dhe ka në fokus edhe aspektin e sigurisë së stafeve gazetareske në median audiovizive, respektimit të rregullave të formateve televizive me prezencë të publikut, numrit të lejuar të gazetarëve dhe të ftuarve në studio, si dhe nxitjes së komunikimeve direkte në distancë, për të evituar rrezikun e përhapjes së COVID-19. Ajo i ka tërhequr vërejtje tre subjekteve (Top Channel, Klan dhe Ora News) për respektimin e udhëzimeve të autoritetit shëndetësor në kushtet e fatkeqësisë natyrore në vendin tonë.

AMA në mënyrë të përsëritur u ka dërguar njoftim operatorëve audio dhe audiovizivë të licensuar që t'i transmetojnë sa më shumë mesazhet informuese dhe parandaluese të autoritetit shëndetësor mbi kujdesin personal dhe kolektiv të qytetarëve nga COVID-19. Kjo kërkesë, e respektuar nga operatorët, bazohet në nenin 34 të ligjit 97/2013 "Për mediat audiovizive në Republikën e Shqipërisë", ndryshuar, ku flitet për informacionet që transmetohen pa shpërblim, si dhe në kërkesat e rregullores së miratuar me vendim të AMA-s nr. 76, datë 04.04.2016, konkretisht neni 6, pika 4, po për këtë aspekt.

Figura 19, Përgjigja Zyrtare e AMA-s për rastet e lajmeve të rreme në mediat shqiptare (3 gusht 2020)

1.6. Përvoja dhe perceptimi i gazetarëve gjatë pandemisë së COVID-19

Krahas monitorimit të lajmeve të rreme, ka shumë rëndësi të kuptojmë qëndrimet dhe perceptimet e gazetarëve aktivë në Shqipëri. Gjatë periudhës korrik-gusht 2020 u intervistuan pesëmbëdhjetë gazetarë, të cilët kanë punuar në media të ndryshme relativisht të rëndësishme si: Klan, Faktoje.al, Sot Newspaper; Vizion Plus; Report; dhe ABC News, ndër të tjera. Të gjithë kanë raportuar gjatë pandemisë së COVID-19 dhe që të pesëmbëdhjetët konfirmuan se kishin lexuar lajme të rreme nga kolegët në mediat lokale gjatë kësaj kohe. Ndërkohë, nëntë prej gazetarëve të intervistuar pranuan se ishin ndjerë në presion për të shkruar lajme të rreme lidhur me COVID-19.

Ku u pyetën se përse mendonin [si gazetarë] se media shqiptare është aktualisht e tejmbushur me lajme të rreme, Geri Emiri, një gazetar i pavarur, me pesë vite përvojë, tha: *“Lajmet e rreme vijnë si rezultat i nivelit të ulët të transparencës së institucioneve dhe përdorimi i burimeve të pakonfirmuara. Në Shqipëri, media, veçanërisht media online, po përballet me mungesën e financimit të qëndrueshëm. Kjo gjë po sjell uljen e punësimit të profesionistëve dhe shmangien e punësimit të redaktorëve, që janë një filtër shumë i nevojshëm për kontrollin e fakteve.”*⁴⁹

Nga ana tjetër, Rashela Shehu, një gazetare që punon në televizionin kombëtar Klan, tha gjatë analizës së saj se dy ishin arsyt kryesore se përse media shqiptare po përballej me këtë nivel të përhapjes së lajmeve të rreme: *“Lajmet e rreme publikohen në median shqiptare sepse, zakonisht, gazetarët vihen vazhdimisht nën presionin e kohës (duhet të botojnë sa më shumë histori që të munden) dhe artikujt që ata botojnë në kanalet e tyre online duhet të marrin sa më shumë klikime që të jetë e mundur.”*⁵⁰

Edhe Merxhan Daci, një gazetar i Faktoje.al, që është një kanal mediatik për faktimin e fakteve, tha pak a shumë po të njëjtën gjë: *“Në përgjithësi, media online në Shqipëri nuk e filtron fare informacionin. Ndaj, media dhe gazetarët kanë prirjen të botojnë ç’tju vijë ndoresh. Rrallë i kontrollojnë faktet”*⁵¹

Gjatë intervistave, 11 nga 15 gazetarë pranuan të kishin marrë vazhdimisht copëza të rreme informacioni nga burimet e tyre.

49 Intervistë nga V. Bezati. Me Geri Emirin (5 gusht 2020)

50 Intervistë nga V. Bezati. Me Rashela Shehun (4 gusht 2020)

51 Intervistë nga V. Bezati. Me Merxhan Dacin (8 gusht 2020)

2. Anketim

Si pjesë e procesit të mbledhjes së të dhënave parësore për qëllimet e këtij punimi, në javën e parë të muajit gusht 2020, u ndërmor një anketim me 150 qytetarë shqiptarë në një platformë online. Statistikat treguan se anketimit i kthyen përgjigje 55% e femrave dhe 45% e meshkujve. Anketimi u titullua “Lajmet e rreme gjatë COVID-19 në Shqipëri”.

Sipas rezultateve të këtij anketimi, **mediat sociale dhe faqet e reja të lajmeve** ishin mediat kryesore që të anketuarit iu drejtoheshin për të marrë informacion. Kjo mënyrë e marrjes së informacionit lë pas median tradicionale, si televizionin, radion dhe gazetën.

Rezultatet tregojnë rëndësinë e mediave online në ditët e sotme dhe ndikimin e lajmeve të rreme në rrjet.

Një tjetër gjetje e rëndësishme e këtij anketimi ishte se **64% e të anketuarve ishin të vetëdijshëm se kishin lexuar lajme të rreme në median shqiptare**. Gjithashtu, një tjetër fakt i rëndësishëm është se vetëm 5% prej tyre thonë se nuk kishin lexuar lajme të rreme në shtypin lokal.

Specifikoni gjininë tuaj:

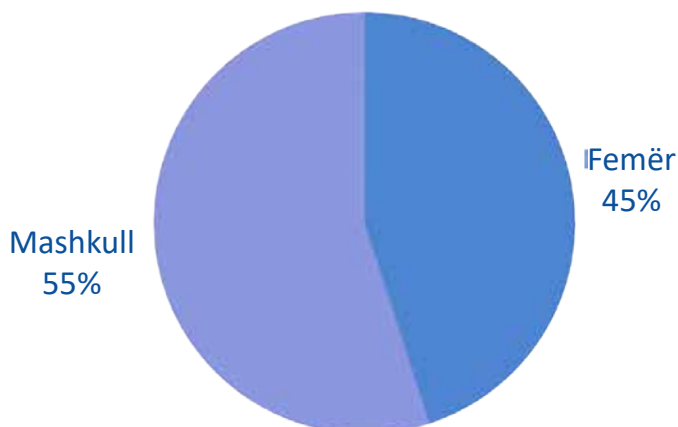

Figura 20 Grafik, Pyetja e dytë

Specifikoni moshën tuaj:

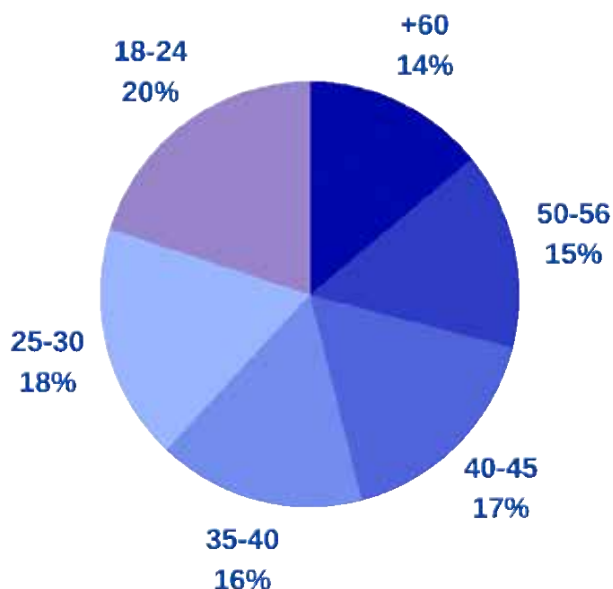

Figura 21 Grafik, Pyetja e parë

Cilën platformë përdorni për t'u informuar?

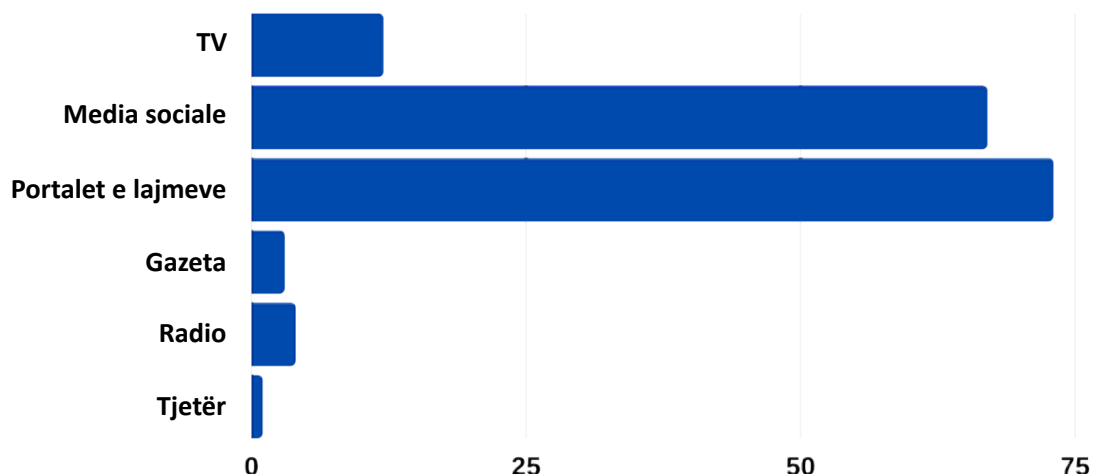

Figura 22 Grafik- Pyetja e tretë

Keni lexuar ndonjëherë lajme të rreme mbi Covid-19 në media shqiptare?

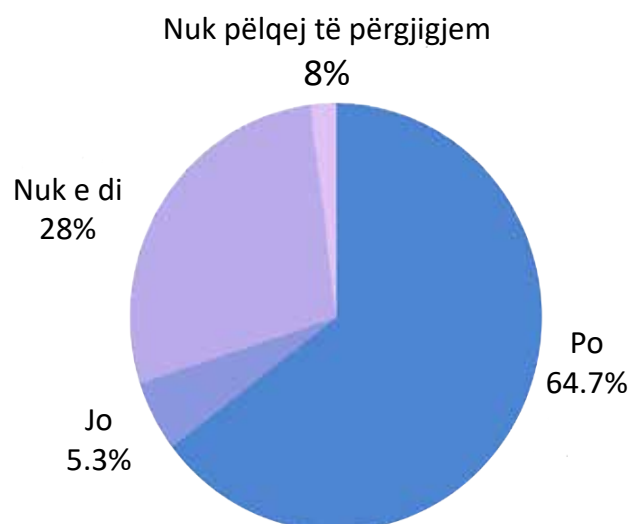

Figura 23 Grafik - Pyetja e katërt

Ku u pyetën “Sipas mendimit tuaj, çfarë e nxit median të botojë lajme të rreme?”, shumica e të anketuarve renditën këto pesë arsye si më kryesore:

1. Për të marrë sa më shumë klikime që të jetë e mundur për lajmin e publikuar online.
2. Për të tërhequr vëmendjen e publikuar me lajme të tipit “sensacional/tabloid”.
3. Për shkak të interesave ekonomike të panjohura apo të dyshimta.
4. Për shkak të ndikimeve politike në media dhe tendencës për të manipuluar publikun shqiptar.
5. Për të mbjellë panik dhe për ta shpërqendruar audiencën nga aktualiteti.

Pyetësi zbuloi se 61% e të anketuarve mendonin se lajmet e rreme publikoheshin për të manipuluar audiencën.

A mendoni që ka një tendencë për të manipulua lajmet e publikuara rreth Covid-19?

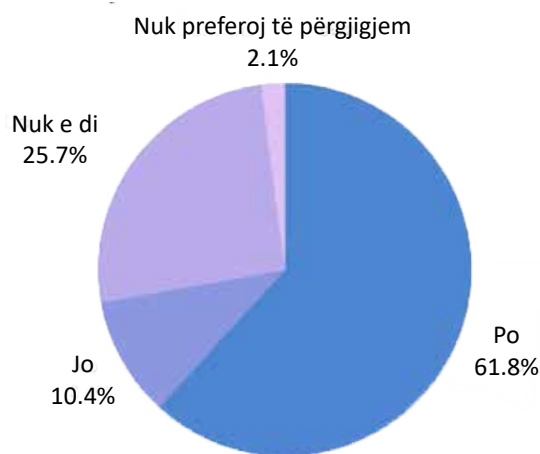

Figura 24 Grafik- Pyetja e pestë

Pështjellimi që kanë shkaktuar lajmet e rreme duket se e ka thyer besimin e qytetarëve të mediave online në Shqipëri. 17% e tyre thonë se nuk e besojnë shtypin shqiptar lidhur me informacionin që ofron për COVID-19 dhe 24.5% përgjigjen "shumicën e rasteve nuk e besojmë". Ndërkohë, 28.5 për qind janë të pasigurt dhe janë përgjigjur "As po, as jo".

A keni besim në informacionin mbi Covid-19 që jepet në median shqiptare?

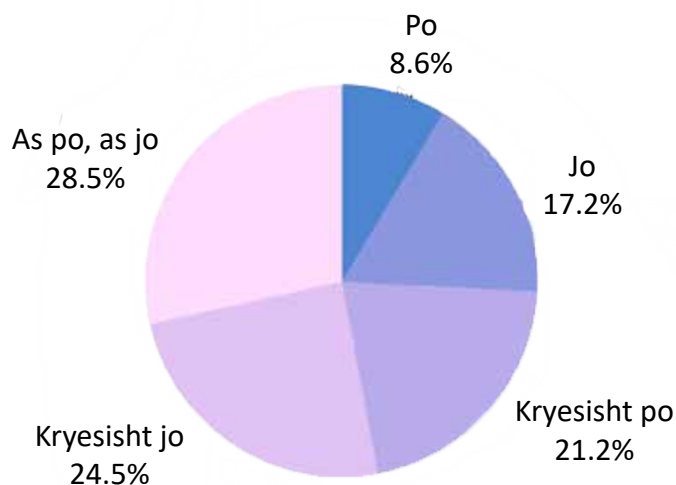

Figura 25 Grafik - Pyetja e gjashtë

2.1. Përfundimet bazuar në monitorim, intervista dhe anketim

Së pari, është fakt i padiskutueshëm tashmë se në median online në Shqipëri janë publikuar mbi 600 lajme të rreme. Disa prej tyre kanë rrezikuar shëndetin fizik të lexuesve, të cilët i kanë besuar. Këto shembuj mund të gjenden në këto tituj: *“Kryeministri Rama: Mos i mbani maskat, nuk ju mbrojnë, por ju dëmtojnë!”*⁵²; *“Gjendet ilaçi që shëron 100% koronavirusin”*⁵³; *“Ne hamë mish e pimë raki”*, *Monika Kryemadhi zbulon recetën që i shpëtoi shqiptarët nga COVID-19: “Në Itali konsumojnë karbohidrate gjithë ditën...”*⁵⁴ *Nga fërkimi i trupit me raki te ponçi në kushte shtëpiake, mjeku alternativ Ylli Merja: Si ta kurojmë koronavirusin me trajtime bimore*⁵⁵; *“Shqiptarët kanë imunitet të fortë ndaj koronavirusit”*⁵⁶, etj.

Së dyti, shumica e gazetarëve shqiptarë, të cilët u intervistuan për qëllimet e këtij studimi, ndiheshin të vënë në presion për të publikuar lajme të rreme. Gjatë intervistave, ata pranuan se burimet e tyre i kishin dhënë shpeshherë lajme të rreme. Ata identifikuan arsyet e shumta që nxisnin përhapjen e lajmeve të rreme në median shqiptare:

- Burime financiare të paqëndrueshme për median
- Mungesa e kohës për të kontrolluar faktet
- Nevoja e pronarëve të mediave për klikime
- Pamundësia për të verifikuar informacionin e ofruar nga burimet për median

Së treti, rezultatet e anketimit tregojnë se pjesa më e madhe e qytetarëve shqiptarë janë të ndërgjegjshëm se ata po merrnin lajme të rreme dhe manipuluese nga mediat lokale.

Si përfundim, të tre argumentet e mësipërme tregojnë faqe qartë se gjendemi përballë një problemi real lidhur me lajmet e rreme. Ky problem, pra ofrimi i informacionit çorientues, mund të dëmtojë jetën e lexuesve.

---

52 <https://ekonomiaonline.com/globi/rajon/rama-mos-mbani-maskat-nuk-ju-mbrojne-perkundrazi-te-demshme/>

53 <https://www.syri.net/shendet/334571/gjendet-ilaci-qe-sheron-100-koronavirusin/>

54 <https://durrelajm.al/lifestyle/ne-hame-mish-e-pime-raki-monika-kryemadhi-zbulon-receten-qe-shpetoi-shqiptaret-ne-itali>

55 <https://www.almakos.com/nga-masazhi-me-raki-tek-ponci-ne-kushte-shtepiake-mjeku-popullor-ylli-merja-si-te-kurojme-koronavirusin-me-trajtime-bimore/>

56 <https://zgjohushqiptar.com.al/2020/03/08/shqiptaret-kane-imunitet-te-forte-ndaj-koronavirusit/>

3. Propaganda - Monopolizimi i COVID-19

3.1. Propaganda në medias sociale: komunikimi politik-kuadri teorik

---

Në teori, dallimi midis PR-it dhe propagandës bëhet fare qartë po të shikojmë aspektin moral. Bindja mund të arrihet në mënyrë etike, si në rastin e komunikimit për markën, por edhe në mënyrë joetike, si propaganda. Propaganda mund të shihet në rastin më të mirë si një prej mjeteve që ka në dorë një profesionist PR-je (Cornelissen, 2014). Me zhvillimin e platformave digjitale nga faqet e internetit dhe mediat sociale, kanë lindur edhe metodat e reja të propagandës.⁵⁷

Platformat e mediave sociale dhe Twitter-i në veçanti janë kanale mjaft efikase për propagandën organizative digjitale. Funkzioni i medias si rojtar dhe kontrollor faktesh po minohet, audiencat po “binden” lehtësisht dhe përmbajtja e pafiltruar po shpërndahet sa hap e mbyll sytë pa asnjë lloj kostoje.⁵⁸

Në rastin e Shqipërisë, politikanët janë akuzuar jo pak herë për propagandë dhe përhapje të lajmeve të rreme përmes mediave sociale. Mediat sociale rrisin edhe gjasat për mashtrim dhe manipulim. Kur përmbajtja propagandistike na mësyn në rubrikën e lajmeve, është shumë e vështirë të identifikosh autorët e vërtetë (nëse janë individë realë apo robotë), depërtimin në audiencë (nëse po e shohin të gjithë apo nëse është përzgjedhur algoritmikisht për shkak të preferencave) dhe qëllimin e përmbajtjes.⁵⁹

---

57 Moloney, Kevin. (, 2006). Rethinking public relations: PR propaganda and democracy (T'i mendojmë edhe njëherë marrëdhëniet publike: PR-i, Propaganda dhe Demokracia). Rethinking Public Relations: PR Propaganda and Democracy (T'i mendojmë edhe njëherë marrëdhëniet publike: PR-i, Propaganda dhe Demokracia). f.2

58 Lock I, Ludolph R. Organizational propaganda on the Internet: A systematic review (Propaganda Organizative në Internet: Shqyrtim Sistematik). Public Relations Inquiry (Hetim për Marrëdhëniet Publike). 2020; 2020 (1) , f.114

59 <https://publish.illinois.edu/political-propaganda-and-social-media/>

3.2. Rrjetet sociale të Edi Ramës - i vetmi burim zyrtar informacioni për COVID-19

Pandemia i hapi Kryeministrit Edi Rama dyer të reja për të bërë propagandë. Kryeministri mori nën kontroll komunikimin, duke qenë vazhdimisht aktiv në mediat sociale dhe në transmetuesin online ERTV. Vetëm në muajin e parë të karantinës, Kryeministri ka bërë 407 postime në Facebook (13/ditë) dhe ka regjistruar 47 orë video, duke krijuar kështu përvojën e parë të qeverisjes së Shqipërisë përmes mediave sociale.⁶⁰ Në po të njëjtat linja, Valbona Sulçe, me profesion gazetare, shpjegoi se Rama është kritikuar për monopolizimin e komunikimit me publikun përmes daljeve të tij në kanalin e vet personal televiziv ERTV dhe deklaratave të përditshme që transmetoheshin drejtpërdrejt.⁶¹

Gjatë pandemisë, shumica e vendimeve botoheshin fillimisht në llogarinë e Kryeministrit në Facebook dhe më pas në Fletoren Zyrtare. Për më tepër, konferencat për shtyp, në të vërtetë, nuk ishin të hapura për gazetarët.⁶²

Një studim i kohëve të fundit i Fondacionit Friedrich Ebert pretendon se kriza e koronavirusit i ka dhënë mundësinë Ramës që të marrë mbi vete më tepër pushtet politik dhe role institucionale. Ai ka qenë shefi i komunikimeve, duke njoftuar personalisht të gjitha veprimet e ndërmarra. Ai i ka përdorur mediat sociale për të përcjellë mesazhe që kanë kërcënuar, siguruar, informuar, frikësuar dhe ngatërruar njerëzit. Ai mori përsipër rolin e kreut të shtetit, atit të kombit, gjyqtarit, jurisë dhe ekzekutuesit përmes qindra orëve të transmetuara drejtpërdrejt që prej fillimit të pandemisë. Rama dhe regjimi i tij policor i kanë shpallur luftë këtij armiku të padukshëm dhe masave dukshëm të shtypura në Shqipëri. - tha Bjorna Hoxhallari.⁶³

Nga ana tjetër, Blerjana Bino, bashkëthemeluese e Qendrës së Shkencës dhe Novacionit për Zhvillim, lektore për Mediat e Reja dhe Metodologjitë Kërkimore Sasiore dhe anëtare e BiEPAG u shpreh: “Në thelb, Kryeministri ka monopolizuar jo vetëm përmbajtjen (çfarë mësojmë dhe mendojmë për krizën), por edhe kornizat (si mendojmë në për krizën) dhe median (si i marrim informacionet). Media dhe organizatat për të drejtat e njeriut e kanë kritikuar qeverinë për monopolizimin e informacionit dhe pengimin e lirisë së medias”.⁶⁴

60 <https://www.balcanicaucaso.org/eng/Areas/Albania/Albania-public-information-becomes-a-casualty-of-COVID-19-202724>

61 <https://en.ejo.ch/ethics-quality/albania-coronavirus-and-the-media>

62 <https://www.balcanicaucaso.org/eng/Areas/Albania/Albania-public-information-becomes-a-casualty-of-COVID-19-202724>

63 <https://www.speakfreely.today/2020/05/19/rama-and-covid-19-the-death-of-albanian-democracy/>

64 <https://europeanwesternbalkans.com/2020/05/08/western-balkans-media-during-covid-19-reporting-on-corruption-became-even-harder/>

3.3. Përfundime

Së pari, rrjetet sociale kanë ndryshuar njëherë e përgjithmonë komunikimin politik. Skema tradicionale e komunikimit politik: **politikan- media - votues**- ka ndryshuar në komunikimin e drejtpërdrejtë **politikan- votues**, dhe e gjitha kjo falë rrjeteve sociale.

Së dyti, rrjetet sociale kanë mundësuar shpërndarjen e materialeve manipuluese dhe propagandistike të krijuara nga politikanët, si pasojë e minimumit të rolit klasik prej “rojtari” të medias dhe shpejtësisë së përhapjes së informacionit online.

REFERENCA

1. Dalkir, K., Katz R., (2020), "Navigating Fake News, Alternative Facts, and Misinformation in a Post-Truth World" ("Të Lundrosh në Lajme të Rreme, Fakte Alternative dhe Keqinformim në një Botë të Pavërtetash"), Bot.1, IGI Global, Pensilvani, SHBA.
2. Shu, K., Wang, S., Lee, D. dhe Liu, H., (2020). Disinformation, Misinformation, And Fake News in Social Media ("Dezinformimi, Keqinformimi dhe Lajmet e Rreme në Mediat Sociale"), , Bot. 1 Cham: Springer,
3. Miller, M, (2019). Fake News: Separating Truth from Fiction ("Lajmet e Rreme: Të Ndash të Vërtetën nga Trillimi"). Bot. 1 Minneapolis: Century books
4. Higdon.N, (2020). The Anatomy of Fake News: A Critical News Literacy Education ("Anatomia e Lajmeve të Rreme: Edukimi Kritik për Alfabetizmin e Lajmeve") . Bot. 1 Oakland, Shtypi i Universitetit të Kalifornisë, f. 158
5. Moloney, Kevin. (2006). Rethinking Public Relations: PR propaganda and democracy (T'i mendojmë edhe njëherë marrëdhëniet publike: PR-i, Propaganda dhe Demokracia). Rethinking Public Relations: PR Propaganda and Democracy (T'i mendojmë edhe njëherë marrëdhëniet publike: PR-i, Propaganda dhe Demokracia).
6. Lock I, Ludolph R. Organizational propaganda on the Internet: A systematic review (Propaganda Organizative në Internet: Shqyrtim Sistematik). Public Relations Inquiry (Hetim për Marrëdhëniet Publike). (2020);9(1)
7. <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/fake-news>
8. <https://www.seattletimes.com/nation-world/nation/post-quake-fake-news-drives-albanians-outdoors/>
9. <https://idmc.al/assets/idmc-studim-liria-e-shprehjes-nen-kercenim.pdf>
10. <https://idmc.al/assets/idmc-studim-liria-e-shprehjes-nen-kercenim.pdf>
11. <https://euronews.al/al/aktualitet/2020/05/07/media-ne-kohen-e-pandemise-jonila-godole-si-ne-fushata-elektorale-gazetaret-u-furnizuan-me-material-te-gatshem-nga-pushteti>
12. <https://exit.al/en/2020/03/18/how-to-avoid-misinformation-during-the-coronavirus-pandemic/>
13. <https://tvklan.al/nga-sot-maskat-me-detyrim-edhe-jashte-gjore-per-shkelesit/>
14. <https://balkansnews.net/shkencetarja-judy-mikovits-trondit-boten-virusi-eshte-komplot-maskat-jane-te-rrezikshme-mos-ju-bindni-sistemit-te-mashtrimit/>
15. <https://www.alb365.al/v1/2020/03/18/rama-hiqini-maskat-nuk-ju-mbrojne-por-ju-demtojne/>
16. <https://bulqiza.info/2020/03/02/mos-harxhoni-leke-kot-rama-thirrje-qytetareve-te-mos-blejne-me-maskaa/>

17. <https://meganews.al/2020/05/12/shkencetarja-covid-19-eshte-komplot-maskat-jane-te-rrezikshme/>
18. <https://euronews.al/al/vendi/2020/02/23/kryeministri-rama-mos-bini-pre-e-lajmeve-false-per-coronavirus>
19. <https://meteoballkan.com/gjetja-e-cuditshme-e-shkencetareve-kanadeze-kanabisi-e-sheron-dhe-parandalon-koronavirusin/>
20. <https://www.faxweb.al/arrin-te-kuroje-covid-19-ish-deputeti-publikon-receten-izraelite-mund-ta-eliminuje-virusin/>
21. <https://www.shkodraweb.com/si-te-kurojme-virusin-me-trajtime-bimore-flet-mjeku-popullor-ylli-merja-nga-masazhi-me-raki-tek-ponci-ne-kushte-shtepiake/>
22. <https://www.gazetaexpress.com/aktorja-shqiptare-covid-19-eshte-mashtrim-i-madh-per-te-perhapur-panik/>
23. <https://www.gazetaere.com/koronavirusi-eshte-eksperiment-social-i-trilluar-per-integrim-ne-boten-digjitale/>
24. <https://in7.tv/2020/04/24/kryemadhi-habit-me-deklaraten-mos-e-besoni-koronavirusi-eshte-mashtrim/>
25. <https://zgjohushqiptar.com.al/2020/03/08/shqiptaret-kane-imunitet-te-forte-ndaj-koronavirusit/>
26. <https://bulevardionline.com/2020/04/07/sazan-guri-ne-shqiptaret-kemi-gjak-blu-faraonik-ndaj-do-ta-kalojme-lehte-koronavirusin/>
27. <https://medialine.al/kryemadhi-behet-doktorreshe-ja-pse-italianet-nuk-kan-imunitet/>
28. <https://www.albinfo.ch/teoria-tjeter-virusi-nisi-nga-laboratori-ne-wuhan/>
29. <https://gotanews.tv/shtohen-zerat-per-konspiracion-shkencetaret-koronavirusi-doli-nga-nje-laborator-ne-wuhan/>
30. <https://argjirolajm.net/teoria-konspirative-koronavirusi-eshte-i-kurdisur-vaksinat-do-jene-microchip-ne-trupin-e-njeriut/>
31. <https://ballkani.info/shkencetaret-australiane-thone-se-e-kane-zbuluar-vaksinen-qe-e-neutralizon-covid-19/>
32. <https://alb-spirit.com/2020/03/15/vaksina-per-koronavirusin-zbulohet-ne-holande/>
33. <https://gazetaevropa.com/lajm-fantastik-ne-londer-zbulohet-vaksina-kunder-koronavirusit/>
34. <https://www.izraelisot.com/2020/03/13/lajm-i-mire-nga-shkencetaret-izraelite-vaksina-kunder-koronavirusit-brenda-disa-javesh-do-te-jete-gati/>
35. <https://shijejete.com/e-gjithe-bota-merre-nje-lajm-te-mire-mjeket-ne-spanje-zbulojne-vaksinen-qe-sheron-koronavirusin/>
36. <https://berati.tv/shkencetaret-ne-spanje-zbulojne-medikamentin-qe-sheron-koronavirusin/>
37. <http://kohanews.online/mjeku-turk-pretendon-se-ka-zbuluar-ilacin-qe-sheron-koronavirusin-per-72-ore/>
38. <https://oranews.tv/article/ekspertet-kineze-zbulojne-se-ky-ilac-japonez-sheron-njerezit-nga-koronavirusi>

39. <https://gazetaevropa.com/ne-itali-nis-shperndarja-falas-e-ilaqit-qe-sheron-koronavirusin/>
40. <https://www.shqip.media/2020/04/24/studimi-5g-shkakton-kancer-dhe-semundje-ne-gjak-lidhja-me-covid-19/>
41. <https://360grade.al/361474/360-grade-koronavirusi-cako-eshte-lufte-e-3-boterore-do-te-vendoset-nje-rend-i-ri-boteror/>
42. <https://gazetaatdheu.com/konspiracioni-koronavirusi-pjese-e-luftes-se-trete-globi-do-kete-nje-banke-nje-monedhe-dhe-nje/>
43. <https://www.infoelbasani.com/koronavirusi-eshte-pjese-e-luftes-se-trete-boterore-globi-do-kete-nje-rend-te-ri/>
44. <https://insporti.com/befason-ish-kampioni-i-tenisit-koronavirusi-eshte-mashtrim-duan-te-na-fusin-mikrocipa-ne-trup/>
45. <https://www.gazeta-shqip.com/2020/05/23/hipokrati-deklarata-e-forte-e-hetem-ramadanit-covid-19-u-perdor-per-te-kontrolluar-njerezit/>
46. <https://abcnews.al/studimi-francez-duhanpirja-ul-rrezikun-nga-koronavirusi-por-shkakton-rreziqe-te-tjera-shendetesore/>
47. <http://tv1-channel.tv/2020/03/09/duhanpiresit-njerezit-te-rrezikuar-nga-koronavirusi/>
48. <https://opinion.al/teoria-e-guverantorit-ne-meksike-koronavirusi-nuk-prek-te-varferit/>
49. <https://ekonomiaonline.com/globi/rajon/rama-mos-mbani-maskat-nuk-ju-mbrojne-perkundrazi-te-demshme/>
50. <https://www.syri.net/shendet/334571/gjendet-ilaci-qe-sheron-100-koronavirusin/>
51. <https://durrelajm.al/lifestyle/ne-hame-mish-e-pime-raki-monika-kryemadhi-zbulon-receten-qe-shpetoi-shqiptaret-ne-itali>
52. <https://www.almakos.com/nga-masazhi-me-raki-tek-ponci-ne-kushte-shtepi-ake-mjeku-popullor-ylli-merja-si-te-kurojme-koronavirusin-me-trajtime-bimore/>
53. <https://zgjohushqiptar.com.al/2020/03/08/shqiptaret-kane-imunitet-te-forte-ndaj-koronavirusit/>
54. <https://publish.illinois.edu/political-propaganda-and-social-media/>
55. <https://www.balcanicaucaso.org/eng/Areas/Albania/Albania-public-information-becomes-a-casualty-of-COVID-19-202724>
56. <https://en.ejo.ch/ethics-quality/albania-coronavirus-and-the-media>
57. <https://www.balcanicaucaso.org/eng/Areas/Albania/Albania-public-information-becomes-a-casualty-of-COVID-19-202724>
58. <https://www.speakfreely.today/2020/05/19/rama-and-covid-19-the-death-of-albanian-democracy/>
59. <https://europeanwesternbalkans.com/2020/05/08/western-balkans-media-during-covid-19-reporting-on-corruption-became-even-harder/>

FIGURAT

Figura 1 - Grafik, Kategoritë e lajmeve të rreme sipas burimeve

Figura 2 - Koleksion fotografish ekrani të portaleve që sugjerojnë mosmbajtjen e maskës, duke i konsideruar të rrezikshme

Figura 3 - Koleksion fotografish ekrani të artikujve që pretendojnë se policia spanjolle dhuron qytetarët që shkelin karantinën

Figura 4 - Fotografi ekrani, postimi në Facebook i Edi Ramës

Figura 5 - Fotografi ekrani të artikujve që lidhen me shërimin alternativ të Covid-19

Figura 6 - Koleksion fotografish ekrani, Artikujt që pretendojnë se virusi nuk ekziston

Figura 7 - Koleksion fotografish ekrani: Artikujt që pretendojnë se shqiptarët janë imunë ndaj Covid-19

Figura 8 - Fotografi ekrani i lajmit të publikuar nga Shqiptaria.com, 8 qershor 2020

Figura 9 - 3 kryeartikujt kryesorë lidhur me teoritë e konspiracionit në Shqipëri

Figura 10 - Fotografitë e ekranit të artikujve që pretendojnë se vaksina është gjetur

Figura 11 - Koleksion fotografish ekrani - Zbulohet ilaçi që kuron Covid-19

Figura 12 - Fotografi ekrani të artikujve që nënkuptojnë se Covid-19 lidhet me 5G-në

Figura 13 - Fotografi ekrani të artikujve që pretendojnë se Covid-19 do të shënojë fillimin e Luftës së Tretë Botërore

Figura 14 - Fotografi ekrani të artikujve që pretendojnë se Covid-19 po përdoret për të kontrolluar popullsinë

Figura 15 - Fotografi ekrani të artikujve që përmbajnë informacion çorientues rreth efekteve të COVID-19 te duhanpirësit

Figura 16 - Shembuj të artikujve që pretendojnë se COVID-19 i infekton njerëzit në mënyrë selektive

Figura 17 - Grafik, Kategoritë e lajmeve të rreme sipas përmbajtjes

Figura 18 - Norma e publikimit të lajmeve të rreme mbi baza mujore

Figura 19 - Përgjigja Zyrtare e AMA-s për rastet e lajmeve të rreme në mediat shqiptare (3 gusht 2020)

Figura 20 - Grafik, Pyetja e dytë

Figura 21 - Grafik, Pyetja e parë

Figura 22 - Grafik, Pyetja e tretë

Figura 23 - Grafik - Pyetja e katërt

Figura 24 - Grafik- Pyetja e pestë

Figura 25 - Grafik- Pyetja e gjashtë

SHTOJCË

Titulli i lajmit	Media ne te cilen eshte publiku	Linku i materialit	Data e publikimit	Kategoria	Tematika
Epidemiologu kryesor i Suedisë thirrje për qytetarët: Maskat janë shumë të rrezikshme, nuk mund të mbështetemi tek to	Dosja.al	https://gazetamapo.al/maska-jane-shume-e-rrezikshme-per-femijet-nen-moshen-dy-vjec/	22/08/2020	Keqinformim	Mos perdorimi i maskave
Maskat janë shumë të rrezikshme për fëmijët nën moshën dy vjeç	Mapo.al	https://ekonomiaonline.com/nacionale/shendetes/eks-pertetngrene-alarmin-mas-kat-e-fytyres-gjate-veres-jane-te-rrezikshme-per-shendetin/	26/05/2020	Keqinformim	Mos perdorimi i maskave
Ekspertët ngrenë alarmin: Maskat e fytyrës gjatë verës janë të rrezikshme për shëndetin	eo ekonomia online	https://businessmag.al/epidemiologu-kontrovers-i-suedise-mas-kat-jane-shume-te-rrezikshme-nuk-ndryshojne-asgje/	15/05/2020	Keqinformim	Mos perdorimi i maskave
Epidemiologu kontrovers i Suedisë: Maskat janë shumë të rrezikshme, nuk ndryshojnë asgjë	bm	https://abcnews.al/shkencetarja-trondit-sis-temin-covid-19-eshte-komplot-mas-kat-jane-te-rrezikshme/	23/08/2020	Keqinformim	Mos perdorimi i maskave
Shkencëtarja trondit sistemin: COVID-19 është komplot, maskat janë të rrezikshme	abc news	https://www.epokaere.com/virologu-thote-se-mas-kat-dhe-dorezat-jane-te-rrezikshme/	13/05/2020	Keqinformim	Mos perdorimi i maskave
Virologu thotë se maskat dhe dorëzat janë të rrezikshme	epoka e re	https://www.vizionplus.tv/eksperti-suedez-mas-kat-jane-shume-te-rrezikshme-mos-i-perdorni-ato/	18/03/2020	Keqinformim	Mos perdorimi i maskave
Ekspteri suedez: Maskat janë shumë të rrezikshme! Mos i përdorni ato!	vizion plus	https://businessmag.al/paralajmerimi-ne-britani-mos-u-vendos-ni-maska-femijeve/	20/08/2020	Keqinformim	mos perdorimi i maskave
Paralajmërimi në Britani: Mos u vendosni maska fëmijëve	bm	https://tvklan.al/rama-mas-kat-te-padobishme-per-ata-qe-nuk-jane-te-semure/	24/07/2020	Keqinformim	Mos perdorimi i maskave
Rama: Maskat, të padobishme për ata që nuk janë të sëmurë	klan	https://syri.net/a/covid-19/120032/koronavirusi-eshte-komplotose-deklarata-e-shkencetares-amerikane-mas-kat-jane-te-rrezikshme/	18/03/2020	Deklarata te rreme nga politikan	Mos perdorimi i maskave
'Koronavirusi është komplot'/ Deklarata e shkencetares amerikane: Maskat janë të rrezikshme	syri.net	https://opinion.al/mas-kat-per-femijet-nen-dy-vjec-shume-te-rrezikshme/	12/05/2020	Deklarat e rreme	Mos perdorimi i maskave
Maskat për fëmijët nën dy vjeç, shumë të rrezikshme	opinion	https://ina-online.net/maska-eshte-shume-e-rrezikshme-per-femijet-nen-dy-vjec-paralaimeroine-eks-pertet-	27/05/2020	keqinformim	Mos perdorimi i maskave
Maska është shumë e rrezikshme për fëmijët					

Fotografi ekrani nga Excel-i i monitorimit të lajmeve të rreme, material plot 204 faqe:

<https://drive.google.com/file/d/1v6rQx-LoknPCAnED3ZtzXD6zLzk5ocLk/view?usp=sharing>

ANKETIMI I KRYER

Propaganda, dezinformimi dhe taktikat online për të minuar demokracinë gjatë krizës së koronavirusit në Shqipëri.

Ju faleminderit paraprakisht për kohën që do t'i kushtoni plotësimit të këtij pyetësoi. Unë jam një i sapodiplomuar nga Universiteti Richmond i Londrës dhe aktualisht po studioj për Reklamim dhe PR. Njekohësisht, po kryej një studim mbi propagandën dhe lajmin e rremë në Shqipëri për vitin 2020.

Ky pyetësor, i cili hedh dritë mbi mendimet e qytetarëve shqiptarë të grupmoshës 18-65 vjeç për propagandën, dezinformimin dhe taktikat online që po minojnë demokracinë gjatë krizës së koronavirusit në Shqipëri. Pyetjet do t'ju marrin afro 5 minuta kohë. Të dhënat tuaja do të mbeten anonime dhe do të trajtohen me konfidencialitet të plotë. Ju mund të tërhiqeni kur të dëshironi pa asnjë lloj penaliteti dhe rekomandohet që përgjigjet tuaja t'i printoni.

Nëse keni pyetje, ju lutemi kontaktoni Valbona Bezatin.

Email: valbona.bezati@gmail.com.

Ju lutemi shënoni me grep kutizat e mëposhtme për të konfirmuar pjesëmarrjen tuaj në anketim *

- Konfirmoj se e kuptoj qëllimin e këtij studimi dhe kam pasur mundësi të bëj pyetje.
- E kuptoj se pjesëmarrja ime është vullnetare dhe se jam i lirë të tërhiqem kurdo të kem dëshirë pa dhënë asnjë lloj arsyeje.
- Bie dakord të marr pjesë në studimin e mësipërm.
- Bie dakord me përdorimin e citimeve të anonimizuara në publikime.

1. Ju lutemi përcaktoni gjininë tuaj

- Femër
- Mashkull
- Nuk dëshiroj ta përcaktoj
- Tjetër: _____

2. Ju lutemi përcaktoni moshën tuaj

- 18 – 24
- 25 – 30
- 30 – 35
- 35 – 40
- 40 – 45
- 45 – 50
- 50 – 60

3. Nga cilat media e merrni informacionin?

- T.V.
- Media Sociale
- Radio
- Gazeta
- Faqet e lajmeve
- Tjetër _____ ju lutemi përcaktojeni

4. A keni ndonjë media që e ndiqni rregullisht për qëllime informimi?

- Po
- Jo

5. Nëse po, ju lutemi përcaktojeni _____

6. A keni lexuar ndonjëherë lajme të rreme për COVID-19 në ndonjë media kombëtare?

- Po
- Jo
- Nuk e di
- Preferoj të mos përgjigjem

7. A mendoni se ka pasur përpjekje për manipulim me publikimin e lajmeve lidhur me COVID-19?

- Po
- Jo
- Nuk e di
- Preferoj të mos përgjigjem

8. Cilat janë sipas jush arsyet se përse kanalet mediatike publikojnë lajme të rreme?

---

9. A i besoni informacioneve të mediave lokale lidhur me COVID-19?

- Po
- Jo
- Kryesisht po
- Kryesisht jo
- As po, as jo

INTERVISTA E GAZETARËVE - PYETJET

1. Sa kohë keni që punoni si gazetar?
2. Në cilën fushë të gazetarisë jeni i përqendruar më tepër?
3. Keni raportuar gjatë krizës së COVID-19?
4. A jeni ndjerë në presion për të shkruar informacione gjysmë të vërteta, të stisura apo të rreme?
5. A janë përpjekur burimet tuaja t'ju japin/manipulojnë përmes lajmeve të rreme?
6. A keni dijeni nëse kolegët tuaj në mediat shqiptare kanë shkruar lajme të rreme lidhur me temën e COVID-19?
7. Nëse po, keni reaguar ndaj tyre?
8. Përtej raportimit për temën e COVID-19, si mendoni ju se mund të filtrohen lajmet e rreme jashtë tregut mediatic?
9. A mendoni ju se media shqiptare po kërcënohet nga lajmet e rreme?

